

Букач М.М., Попова Т.С., Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили

Букач Микола Миколайович – д.пед.н., професор, зав. кафедри соціальної роботи, педагогіки та психології МДГУ ім. Петра Могили

Попова Тетяна Семенівна – к.пед.н., доцент кафедри соціальної роботи, педагогіки та психології МДГУ ім. Петра Могили

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ НАУКОВИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “СОЦІАЛЬНА РОБОТА”

Стаття присвячена питанням запровадження норм оцінювання та організації контролю якості підготовки студентської наукової кваліфікаційної роботи до захисту. Результатом теоретико-практичних наробок є система оцінювання бакалаврських, дипломних та магістерських робіт зі спеціальності “Соціальна робота”.

The article is devoted to implementation of the norms of evaluation and organization of the quality control of preparation to defense of the students' research paper. The result of the theoretical and practical work is the system of evaluation of the bachelor's, diploma and master's papers on the “Social work” specialty.

Приєднання України до Болонського процесу вимагає не лише більш серйозного ставлення до проблеми якості освіти, але й урахування підходів, прийнятих у європейському освітньому просторі щодо цього питання. Як відомо, ENQA (Європейська мережа з гарантування якості у вищій освіті) запропонувала взяти за основу оцінки якості вищої освіти три групи стандартів:

- стандарти для внутрішнього гарантування якості вищого навчального закладу;
- стандарти для зовнішнього гарантування якості вищого навчального закладу;
- європейські стандарти для зовнішніх агентств з гарантування якості [14].

У контексті проблеми, що розглядається, ми акцентуємо увагу на першій групі стандартів, спрямованій на відпрацювання навчальним закладом чіткої внутрішньої політики та відповідних методик щодо досягнення задекларованих якісних показників. Формування національної системи контролю якості кваліфікаційних студентських робіт не може не враховувати критеріїв та методів оцінювання відповідно до вимог ENQA. На нашу думку, для досягнення цієї мети слід не лише розробити прозорі, зрозумілі студентам і викладачам критерії та норми оцінювання, але й впровадити таку стратегію, яка б стимулювала безперервне покращання якості кваліфікаційних робіт.

Оскільки кваліфікаційна робота являє собою, насамперед, навчально-наукове

дослідження, що в концентрованому вигляді відображає результативність багаторічного процесу навчальної та наукової праці студента, її результати є підставою для встановлення відповідності між означеними вимогами та наявним рівнем знань, умінь та навичок фахівця в галузі майбутньої професійної діяльності. Отже, можна стверджувати, що вона є важливим етапом перевірки та оцінки якості підготовки майбутнього соціального працівника. Відповідно до вимог освітнього стандарту зі спеціальності 7.040202 “Соціальна робота”, кваліфікаційна робота являє собою закінчену розробку, в якій аналізуються актуальні проблеми соціальної сфери та розкриваються зміст і технології їх розв’язання не лише у теоретичному, але і в практичному плані, на місцевому, регіональному та державному рівнях [10]. Саме тому вимоги до кваліфікаційної роботи є високими і збігаються з вимогами, визначеними освітньо-кваліфікаційними характеристиками бакалавра, спеціаліста та магістра соціальної роботи. Така робота повинна засвідчувати готовність майбутнього спеціаліста до розв’язання теоретичних та практичних завдань фаху. Своєю кваліфікаційною роботою на кожному освітньому рівні студент має засвідчити:

- ґрунтовні теоретичні знання з обраної тематики та проблемне викладення теоретичного матеріалу;
- вміння вивчати та узагальнювати літературні джерела, матеріали установ та організацій соціальної сфери;
- спроможність вирішувати практичні завдання, робити висновки, надавати пропозиції;
- навички підготовки, організації та проведення соціологічного дослідження;
- уміння використовувати методи оцінки соціальної інформації.

Метою підготовки кваліфікаційної роботи є систематизація та поглиблення набутих знань з обраної спеціальності, їх застосування під час вирішення конкретних завдань, набуття навичок самостійної дослідницької діяльності, а також оволодіння методикою дослідження, узагальнення та логічного викладення матеріалу. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи полягають у наявності цільової спрямованості, чіткості побудови, логічної послідовності викладу матеріалу, глибини дослідження, повноти висвітлення питання, переконливості аргументацій, стислості та точності формулювань, конкретності викладення результатів роботи, доведеності висновків та обґрунтованості рекомендацій, грамотного оформлення тощо.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 7.040202 “Соціальна робота” носить емпірично-дослідний характер, тобто передбачає вивчення практичного досвіду роботи конкретних установ, організацій, думок фахівців, науковців, оцінки

якості соціальних послуг клієнтами соціальних служб, які потрапляють у поле дослідження. Результатом її виконання має бути засвоєння знань, придбання вмінь та формування навичок, що дозволяють майбутньому соціальному працівникові здійснювати аналітико-дослідницьку діяльність: аналіз та прогнозування, розробку соціальних проектів, програм, технологій тощо.

Оскільки бакалаврська, дипломна, магістерська роботи носять комплексний науково-навчальний характер, підхід до їх оцінки є багатоаспектним. Оцінюванню підлягають як сам зміст роботи, так і її оформлення та представлення під час захисту, що розкриває вміння ерудовано репрезентувати опрацьований матеріал та аргументовано доводити кожне положення. Враховується також виявлена самостійність суджень автора, вміння здійснювати широкомасштабний пошук джерел, що висвітлюють тему роботи, працювати з навчальною та науковою літературою тощо. Як основні критерії для оцінювання кваліфікаційної роботи виступають вимоги до фахівця, що визначаються його освітньо-кваліфікаційною характеристикою, а саме – здатність студента:

- визначати проблему в умовах, що склалися;
- переводити соціальну проблему на рівень завдань;
- визначати найбільш ефективні засоби вирішення соціальної проблеми;
- здійснювати вибір і реалізацію продуктивних технологій;
- встановлювати причинно-наслідкові зв’язки;
- використовувати діагностичний інструментарій, адекватний задачам дослідження і особливостям об’єкта дослідження;
- впливати на об’єкт з метою досягнення бажаного результату, виявляти можливості продуктивної діяльності;
- організовувати соціальну роботу і особисто брати участь у проведенні запропонованих заходів;
- методично правильно проводити анкетування, соціальні опитування;
- поєднувати теоретичний аналіз соціальних проблем з рекомендаціями щодо оптимальних шляхів їх розв’язання.

Запропонована нами система оцінювання ґрунтується на 100-бальній шкалі, яка, на нашу думку, надає досить широкі можливості для визначення рівня підготовки кваліфікаційної роботи. За цією шкалою визначено такі рівні:

- “високий” (91-100 балів), “середній” (76-90 балів), “достатній” (61-75 балів),
- “низький” (менш ніж 61 бал). Виходячи з наведеної шкали, а також з того факту, що на захисті студент може набрати максимально 40 балів, ми бачимо, що до захисту можуть бути допущені лише ті

роботи, які на кафедральному допуску набрали не менше 21 бала.

На нашу думку, весь процес оцінювання має охоплювати п'ять основних позицій, які відображають процес підготовки і захисту кваліфікаційної роботи: вступ та висновки,

теоретична та емпірична частини, оформлення роботи та безпосередньо процедура захисту. Причому по кожній позиції була встановлена максимальна кількість балів, яку студент може набрати в процесі підготовки та безпосереднього захисту роботи (табл. 1).

Таблиця 1

Сумарне оцінювання кваліфікаційної роботи

№ з/п	Складові, що підлягають оцінюванню	Сума у балах		
		Попереднє оцінювання членами ДЕК	Під час захисту	Загальна оцінка
1	Вступ. Висновки	20		
2	Теоретична частина	10		
3	Емпірична частина	20		
4	Оформлення роботи	10		
5	Захист роботи		40	
6	Разом:	60	40	100
7	Загальна максимальна оцінка			100

У процесі написання кваліфікаційної роботи викладач здійснює функцію управління пізнавальною діяльністю студента через контроль і оцінювання. Таким чином, контроль – це спосіб виявлення й оцінювання спільної діяльності студента і викладача. Психолог С.Л. Рубінштейн, досліджуючи діяльність людини, писав: “Психологічно значною мірою саме за допомогою оцінки здійснюється соціальний вплив на діяльність особистості. Тому практично особливо важливо правильно її організувати, теоретично – розкрити її тонкий і лабільний механізм” [12, с. 43].

Для того щоб контроль написання кваліфікаційної роботи був об'єктивним і дійовим, необхідно чітко визначити норми, які вказуватимуть умови успішного написання та захисту наукової роботи. “Операційною формою контролю є перевірка – порівняння, співвідношення досягнутих результатів із заданими нормами” [9, с. 416]. Саме порівняння відношення досягнутого до заданих норм називається процесом оцінювання. Результатом цього процесу є оцінка, яка фіксується у певній системі вимірювання.

Норма оцінювання – це ключовий момент контролю кваліфікаційної роботи. “Норми – це опис умов, на які має спиратися педагог, виставляючи студентів оцінку” [7, с. 241]. Виходячи з цього ми основний аспект спрямовували на опрацювання саме норм оцінювання кваліфікаційної роботи.

Ми вважаємо, що важливою умовою ефективного контролю є об'єктивність і коректність норм оцінювання. Відпрацювання таких норм є непростюю і довготривалою справою. Адже норма оцінювання не може бути

ні заниженою, ні завищеною. Занижена норма породжує серед студентів несерйозне ставлення до написання кваліфікаційної роботи (навіщо вивчати матеріали, проводити досліди, коли можна за тиждень щось назбирати і захиститися). Завищена норма також негативно впливає на працездатність студентів, виникає невпевненість у своїх силах, з'являється байдужість, що в кінцевому рахунку призводить до негативного результату. Отже, створюючи систему оцінювання, ми маємо знайти збалансовану норму оцінювання кваліфікаційної роботи. Крім того, ця норма не може обмежувати творчі можливості студента. Що маєтись на увазі? Часто можна почути: в кваліфікованих роботах не можна впроваджувати формувальний експеримент, бо за той час, коли пишеться кваліфікаційна робота, не можна провести повноцінний формувальний експеримент. Дійсно, якщо студент працює над темою рік чи півроку, то складно говорити про забезпечення будь-якої якості (особливо в психолого-педагогічному сенсі), але є студенти, які починають розробляти наукову тему з моменту обрання теми курсової роботи, продовжуючи її на рівні бакалаврської та магістерської робіт. Безумовно, в таких роботах можливий формувальний експеримент. Практика написання кваліфікаційних робіт багатьох університетів свідчить, що на тих кафедрах, де наукова робота організована на достатньому рівні, формувальний експеримент не лише можливий, а й необхідний. Саме його наявність вказує на зростання наукового потенціалу студента. До того ж обов'язковою умовою участі у переважній більшості всеукраїнських конкурсів

студентських наукових робіт є наявність у представленій роботі експериментальної частини. Як бачимо, норми оцінювання – це важливий елемент, який має дати відповідь на основне питання: як не обмежити розвиток творчих можливостей майбутніх науковців і разом з тим знайти межу, за якою починається несерйозне ставлення до поставлених норм та неробство.

Відповідальність за об'єктивність і посиленість норм несе випускова кафедра. Викладачі кафедри мають відстежувати й корегувати відповідність між вимогами норм написання кваліфікаційної роботи і умовами та можливостями їх досягнення. Якщо змінюються умови, то необхідно вносити зміни і в норми. Наприклад, кафедра була обмежена висококваліфікованими викладачами, що не давало можливості якісно організувати поступове систематичне написання роботи, надавати сучасні консультування випускникам – отже, така ситуація вимагає відповідної корекції норм оцінювання. З часом на кафедрі з'явилися висококваліфіковані науковці, здатні організувати наукову роботу студентів на високому рівні, це, безумовно, має відобразитися на нормах оцінювання в плані підвищення їх якісних показників.

Незважаючи на постійне вдосконалення нормативно-правової, науково-методичної бази діяльності ВНЗ України, відображення її у численних наукових та навчальних виданнях, розробку освітніх галузевих стандартів, у педагогічній роботі з оцінювання якості засвоєних студентом знань, набутих умінь та сформованих навичок часто спостерігаються елементи суб'єктивізму. Загальновідомо, що оцінювання рівня знань студентів значною мірою залежить від психологічних особливостей викладача. Одна й та ж кваліфікаційна робота студента різними викладачами оцінюється по-різному. Причиною цього явища та обґрунтування висловлених оцінок є надання пріоритету різним об'єктам контролю: одні акцентують увагу на теоретичному обґрунтуванні проблеми; другі – на досконалості проведення експерименту, треті – на оформленні, четверті – на якості виступу під час захисту та відповіді на запитання та ін. Про наявність необ'єктивного підходу до оцінки якості знань студентів з боку окремих викладачів свідчать і результати досліджень, проведених на рівні як Міністерства освіти і науки України, так і окремих вузів. Вони вказують на те, що відхилення в оцінці результатів пізнавальної діяльності студентів іноді досягають великих значень. Так, 276 викладачів різних вузів одну й ту саму студентську роботу оцінили таким чином: 31% – поставили оцінку “незадовільно”, 65% – “задовільно”, 4% – “добре” [6, 8]. Цей приклад свідчить, наскільки великий діапазон

суб'єктивності може мати місце при оцінці знань студентів, якщо ці оцінки ставляться лише на основі індивідуальних “нефіксованих” критеріїв, якими користуються викладачі вузів. На жаль, останнім часом подібні явища зустрічаються у практиці роботи вузів доволі часто, що і спонукало нас звернути увагу на розробку норм оцінювання студентських кваліфікаційних робіт. На нашу думку, об'єктом оцінювання мають бути як захист роботи, так і її структурні компоненти та оформлення.

Ефективний контроль успішності навчання студентів передбачає не лише виявлення їх знань, умінь та навичок, але й об'єктивне оцінювання, тобто вираження якості результатів навчально-пізнавальної діяльності у кількісних показниках. Оцінка передбачає співставлення того, що студент засвоїв, із тим, що він повинен засвоїти, відповідно до вимог навчальної програми. Отже, основними складовими оцінки мають бути не лише встановлення фактичного рівня знань студента, але й співвідношення виявленого знання з задекларованими еталонами, тобто нормами. Оцінювання дає можливість з'ясувати причини, які заважають студенту у написанні роботи та дозволяють знайти засоби усунення цих перешкод. Тому оцінка за кваліфіковану роботу має охоплювати працю студента за певний період і включати оцінювання кількох видів праці: робота з літературою, першоджерелами, проведення спостережень, експериментальної роботи, оформлення кваліфікаційної роботи, доповідь, відповідь на запитання та ін. Виходячи з вищевикладеного розуміння процесу аналізу наукової діяльності випускників наводимо таблицю, за якою, на нашу думку, доцільно проводити оцінювання студентських наукових робіт.

З метою досягнення якомога вищого рівня об'єктивності в межах кожної з наведених у табл. 1 основних показників, що ідентифікують вимоги до кваліфікаційної роботи та підлягають безпосередньому оцінюванню, нами було розроблено норми оцінювання кваліфікаційної роботи по кожній з наведених вище позицій, тобто кожна з п'яти позицій конкретизується, нормується і забезпечується певною кількістю балів. Крім того, в межах кожної складової частини системи оцінювання (табл. 1) бали розподілялися відповідно до кількості елементів (позицій) оцінювання (табл. 2). Наприклад, якість підготовки теоретичної частини наукової роботи оцінюється максимальною оцінкою у 10 балів. Оскільки кількість елементів, що підлягають оцінюванню у цій частині, складає 5, кожен з них може бути максимально оцінений у 2 бали. З метою більшого усвідомлення взаємодії норм оцінювання та етапності безпосереднього оцінювання кваліфікаційної роботи наводимо таблицю оцінювання кваліфікаційних робіт (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання кваліфікаційних робіт

№ з/п	Елементи, що оцінюються	Норми оцінювання	Оцінка в балах
1. Вступ. Висновки			
1.1	Актуальність проблеми	Обґрунтування важливості дослідження для розвитку відповідного напрямку соціальної сфери, соціальної роботи, зв'язок роботи із завданнями в галузі соціальної політики та соціальної роботи. Розуміння проблемної ситуації, тобто протиріч, що являє сутність досліджуваної проблеми, співвідношення між відомим та невідомим, наявним та необхідним, того, що потребує розв'язання та спрямовує науковий пошук на отримання нових знань про предмет дослідження	0 – 2
1.2	Мета дослідження	Бачення автором кінцевого результату дослідження та вміння формулювати його лаконічним виразом, містка відповідь на запитання: "Навіщо проводиться дослідження?"	0 – 2
1.3	Завдання дослідження	Уміння переводити соціальну проблему, що досліджується, на рівень завдань. Повнота та достатність сформульованих завдань для досягнення мети дослідження	0 – 2
1.4	Об'єкт та предмет дослідження	Уміння вирізняти у соціальному явищі ціль (об'єкт) та його частину (предмет), що створюють проблемну ситуацію, встановлювати зв'язок між ними. Об'єкт є носієм проблемної ситуації, а предмет являє собою ті характеристики об'єкта, які потрібно дослідити, щоб реалізувати завдання дослідження	0 – 2
1.5	Гіпотеза дослідження	Уміння формулювати наукові припущення щодо властивостей, структури об'єкта, характеру зв'язків між явищами, що вивчаються, чинників, що детермінують ці зв'язки, передбачення автором кваліфікаційної роботи причинно-наслідкових зв'язків між елементами проблемної ситуації	0 – 2
1.6	Теоретична та практична значимість дослідження	Розуміння автором роботи відмінності отриманих результатів від відомих раніше, усвідомлення ним ступеня можливості практичного використання результатів дослідження	0 – 2
1.7	Апробація результатів дослідження	Перелік конференцій, засідань круглих столів, студій, на яких оприлюднено результати дослідження, а також публікацій з теми дослідження	0 – 2
1.8	Висновки дослідження	Уміння підбивати підсумки проведеної роботи. Обґрунтованість висновків, усвідомлення автором ступеня розв'язання поставлених завдань. Логічність побудови та чіткість викладу тексту висновків	0 – 2
1.9	Наявність власних пропозицій і рекомендацій	Бачення та обґрунтування студентом основних шляхів, умов, засобів розв'язання досліджуваної проблеми, самостійність рекомендацій, уміння усвідомлено приймати позиції відомих науковців та практиків	0 – 2
1.10	Самостійність суджень автора роботи	Уміння формулювати та обґрунтовувати власну позицію щодо оцінки стану об'єкта і перспектив його розвитку	0 – 2
	Разом:		20
2. Теоретична частина			
2.1	Структура роботи	Правильність та логічність структури роботи, що забезпечує повноту розкриття теми та ступінь реалізації завдань дослідження	0 - 2

Продовження табл. 2

2.2	Ступінь наукової розробленості проблеми (для дипломної роботи); Джерельна база та методологічні засади дослідження (для магістерської роботи)	Уміння здійснювати критичний аналіз основних джерел, що розкривають тему дослідження, їх систематизацію, визначення їх місця у колі наявних джерел, виявлення аспектів проблеми, що не знайшли достатнього і необхідного висвітлення в науковій та навчальній літературі, акцент на дискусійні, невирішені, недосліджені аспекти проблеми Уміння окреслювати основні етапи розвитку наукової думки з проблеми дослідження, визначати ті питання, що потребують подальшого висвітлення, визначати власний вклад у розв'язання означеної проблеми, обґрунтовувати доцільність і необхідність проведення подальших досліджень у даному напрямі	0 - 2
2.3	Історико-теоретичний аналіз явища	Уміння здійснювати історико-теоретичний, теоретико-правовий аналіз досліджуваного явища, представлення результатів такого аналізу як бази для подальшого наукового пошуку	0 - 2
2.4	Висвітлення інноваційного практичного досвіду	Уміння здійснювати аналіз якості практичного розв'язання проблем, схожих із досліджуваною проблемою, оцінювати рівень реалізації окреслених у них завдань та узагальнювати інноваційний досвід, накопичений у практичній соціальній роботі	0 - 2
2.5	Характер викладу матеріалу	Наявність у роботі послідовності розвитку думки, смислової закінченості, змістовної цілісності, логічності, об'єктивності, лаконічності викладу тексту Уміння аргументовано викладати зміст і результати дослідження, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології	0 - 2
	Разом		10
3. Емпірична частина			
3.1	Методи та методика дослідження	Уміння обирати методи дослідження, адекватні поставленим завданням та предмету дослідження, розробляти методику дослідження	0 - 5
3.2	Організація емпіричного дослідження	Уміння застосовувати технологію збору даних про предмет дослідження, розробляти інструментарій для вирішення завдань дослідження, розробляти систему емпіричних індикаторів, будувати вибірку сукупність, обробляти отриману інформацію, в тому числі за допомогою методів математичної статистики, інтерпретувати та узагальнювати результати дослідження	0 - 5
3.3	Технологія емпіричного дослідження	Уміння розробляти інструментарій дослідження (анкети, схеми інтерв'ю, бесіди, бланки спостереження, бланки аналізу документів і т.д.), здійснювати його апробацію та грамотно використовувати в процесі дослідження	0 - 5
3.4	Проведення експерименту	Розробляти програму експерименту відповідно до його виду (соціологічний, психолого-педагогічний, соціально-психологічний, соціально-педагогічний, соціальний), реалізовувати основні завдання експерименту та перевіряти висунуті гіпотези, проводити діагностувальний та формувальний експерименти	0 - 5
	Разом		20
4. Оформлення роботи			
4.1	Обсяг роботи	Загальний обсяг кваліфікаційних робіт: бакалаврської – до 60 с., дипломної – до 80 с., магістерської – до 100 с. основного тексту (зі списком літератури). Додатки не входять до загального обсягу роботи	0 – 1

Продовження табл. 2

4.2	Композиційна будова роботи	Наявність усіх структурно-композиційних складових: титульного аркуша; змісту; списку скорочень (за необхідністю); вступу; основної частини, представленої розділами та підрозділами; висновків; списку використаних джерел; додатків (за необхідністю)	0 – 1
4.3	Рубрикація тексту	Оптимальність розподілу тексту на розділи, підрозділи, пункти, абзаци	0 – 1
4.4	Бібліографічний опис видань	Дотримання вимог ГОСТ 7.1-84 СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления	0 – 1
4.5	Ступінь літературної грамотності	Відсутність орфографічних, стилістичних та інших помилок у тексті роботи	0 – 1
4.6	Система посилань	Правильність оформлення посилань: використання квадратних дужок, позначення порядкового номера видання у списку використаних джерел та відповідних сторінок або перелік ряду порядкових номерів джерел, на які посилається автор роботи. Місце крапки в реченнях, що містять посилання	0 – 1
4.7	Нумерація сторінок, розділів, підрозділів	Правильність нумерації сторінок, розділів, підрозділів, пунктів відповідно до ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення	0 – 1
4.8	Додатки	Доцільність матеріалів, що містяться у додатках, їх змістовність, правильність оформлення (позначення великими літерами абетки, окрім Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї)	0 – 1
4.9	Технічне оформлення	Папір формату А4, береги: верхнє, нижнє, лівє – не < 20 мм, правє – не < 10 мм, кєгль – 14, гарнітура – Times New Roman, полуторний міжрядковий інтервал, не > двох виправлень на сторінці, заголовки структурних частин: зміст, перелік умовних скорочень, вступ, розділ, висновки, додатки, список використаних джерел друкують великими літерами симетрично до набору, кожна структурна частина починається з нової сторінки., правильність оформлення ілюстрацій, таблиць, формул Наявність електронного варіанта тексту роботи на 1 гнучкому магнітному диску розміром 3,5 дюйма.	0 – 1
4.10	Загальний естетичний вигляд роботи та наявність анотації	Рукопис дипломної роботи має мати тверде переплетення, титульний аркуш – усі необхідні відомості, підчищення та виправлення не мають псувати загального естетичного вигляду сторінки. Уміння стисло і повно викласти основний зміст дипломної роботи (обсяг – 0,5 сторінки др.а. ф.А4)	0 – 1
	Разом		10

Продовження табл. 2

5. захист дипломної роботи			
5.1	Готовність роботи до захисту	<p>Наявність відзиву наукового керівника, в якому зазначені рівень підготовки спеціаліста до виконання професійних обов'язків, ступінь самостійності у виконанні кваліфікаційної роботи, новизна поставлених завдань та оригінальність їх вирішення, логічність структури роботи, вміння використовувати літературу, ступінь оволодіння методами дослідження, повнота та якість розробки теми, логічність, послідовність, аргументованість викладу основного тексту, висновок про те, якою мірою робота відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт у вузі</p> <p>Наявність зовнішньої рецензії, в якій оцінюються актуальність проблеми, що досліджується, вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань, можливість практичного застосування роботи або окремих її частин в діяльності установ соціальної сфери, наявність власних пропозицій і рекомендацій автора, їх новизна, практична цінність, достовірність результатів і обґрунтованість висновків, недоліки роботи</p> <p>Наявність резолюції завідувача випускової кафедри про допуск роботи до захисту</p> <p>За умови відсутності одного з перелічених документів (відзиву наукового керівника, зовнішньої рецензії, резолюції завідувача випускової кафедри про допуск до захисту) робота не допускається до захисту</p>	0 – 5
5.2	Побудова вступної доповіді (“захисного слова”) щодо змісту та Основних результатів дипломної роботи	<p>Уміння логічно й аргументовано представляти результати дипломної роботи у Державній екзаменаційній комісії. Вступне слово має містити такі обов'язкові елементи: обґрунтування актуальності теми дослідження, мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, практична значущість проведеного дослідження, методи, які використовувались для досягнення результатів роботи, отримані результати, висновки, те, що вдалося встановити, довести, якщо є підстава – говорити про елементи наукової новизни у теоретичних положеннях та практичних рекомендаціях. Слід також відмітити, з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі розв'язання завдань та досягнення мети кваліфікаційної роботи. В разі необхідності використовувати комп'ютерну техніку, заздалегідь підготовлені наочні засоби – плакати з таблицями, графіками, алгоритмами і т.ін.</p>	0 – 5
5.3	Володіння науковим апаратом матеріалом дослідження та	<p>Розуміння сутності та змісту основних наукових категорій, уміння коректного їх застосування</p> <p>Вільне володіння матеріалом, відсутність прив'язаності до тексту</p>	0 – 15
5.4	Відповіді на запитання членів ДЕК, присутніх на захисті осіб, вміння вести наукову дискусію	<p>Компетентні та вичерпні відповіді на запитання. Студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження, що мають місце у відзиві та рецензії, а також у виступах присутніх на захисті</p> <p>Здатність обґрунтовувати власну наукову позицію, логічно й аргументовано будувати відповіді з дискусійних питань</p>	0 – 15
	Разом		40

На нашу думку, використання наведеної системи оцінювання кваліфікаційних робіт може бути надійним інструментом вимірювання їх якості членами Державної екзаменаційної комісії, слугувати знаряддям самоконтролю для

їх авторів під час підготовки та бути орієнтиром у визначенні рівня кондиційності для наукового керівника на предмет можливості їх представлення до захисту у ДЕК.

Література

1. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – К.: Вид-во стандартів, 1995. – 16 с.
2. ГОСТ 7.1-84. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления. – Введ. 01.01.86. – М.: Изд-во стандартов, 1984. – 76 с.
3. ГОСТ 8.2-2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов: Общие требования и правила составления. – Введ. 01.07.2002. – М.: Изд-во стандартов, 2001. – 23 с.
4. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Введ. 01.07.95. – К.: Держстандарт України, 1995. – 45 с.
5. ДСТУ 3682-97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила. – Введ. 01.07.98. – К.: Держстандарт України, 1998. – 16 с.
6. Богарнікова В.М. Стимулююча функція контролю знань, умінь і навичок студентів вищої школи: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Черкаси, 1999. – 21 с.
7. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 395 с.
8. Єсаулов А.О. Методологічний аспект оцінювання навчальних досягнень студентів // Наукові доповіді НАУ. – К., 2005. – № 1 / e-journals/nd/ 2005.
9. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
10. Освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця з соціальної роботи. Спеціальність 7.040202 “Соціальна робота”, освітньо-кваліфікаційний рівень – “спеціаліст”, кваліфікація – “Соціальний працівник” / МДГУ ім. П. Могили. – Миколаїв, 2004.
11. Положення про оцінювання знань студентів у Херсонському державному університеті. – Херсон, 2006. – 6 с.
12. Рубінштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989. – Т. 2. – С. 43.
13. Семиченко В., Заслуженюк В. Проблеми педагогічного оцінювання // Рідна школа. – 2002. – № 7. – С. 3-9.
14. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area // European Association for Quality Assurance in Higher Education, 2005, Helsinki.